

**UCHWAŁA NR
RADY GMINY STEGNA**

z dnia 2022 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2022-2025 w Gminie Stegna

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022 r. poz. 559, 583, 1005, 1079, 1561) w związku z art. 176 pkt 1 oraz art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2022 r. poz. 447, 1700) Rada Gminy Stegna uchwala, co następuje:

§ 1.

Przyjmuje się Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2022-2025 w Gminie Stegna, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Stegna.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Załącznik do uchwały Nr
Rady Gminy Stegna
z dnia 2022 r.

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY NA LATA 2022-2025 W GMINIE STEGNA

STEGNA 2022

Spis treści

Wprowadzenie	3
1. Kontekst prawny i strategiczny w obszarze wspierania rodziny	4
1.1. Uwarunkowania prawne.....	4
1.2. Zgodność z dokumentami strategicznymi.....	6
2. Diagnoza sytuacji rodzin z dziećmi w gminie Stegna	8
3. Cele, kierunki i oczekiwane rezultaty działań.....	14
4. Adresaci i realizatorzy Programu	16
5. Monitoring Programu	17
6. Źródła finansowania Programu	18
7. Podsumowanie.....	18

Wprowadzenie

Rodzina jest podstawową i naturalną grupą społeczną, na której opiera się funkcjonowanie całego społeczeństwa. To w niej rodzą się i wychowują dzieci, a także są zaspokajane różnorodne potrzeby jej członków – zarówno te podstawowe (np. wyżywienie, ubranie, schronienie), jak i wyższego rzędu (akceptacja, miłość, szacunek, rozwój zainteresowań i zdolności). Rodzina wypełnia ważne funkcje:

- materialno-ekonomiczną – poprzez zapewnienie podstaw do życia i rozwoju jej członków; wiąże się przede wszystkim z aktywnością zawodową oraz zaradnością w sprawach socjalno-bytowych,
- opiekuńczą – oznaczającą stałą lub tymczasową opieką nad domownikami niesamodzielnymi z racji wieku (dzieci, osoby starsze) lub ograniczonej sprawności psychoruchowej (osoby z niepełnosprawnością, chorujące),
- wychowawczą – poprzez przygotowanie dzieci do prawidłowego pełnienia ról społecznych (przekazywanie norm i wzorców) oraz korygowanie aspołecznych zachowań dorosłych,
- emocjonalno-ekspresyjną – koncentrującą się na realizacji wewnątrz rodziny oraz poza nią potrzeb psychologicznych swoich członków (aspekty emocjonalno-duchowe).

Na wypełnianie przez rodzinę jej podstawowych funkcji mogą wpływać problemy, z którymi boryka się na co dzień, a które mogą stanowić przyczynę wykluczenia społecznego. Deprywacja ważnych potrzeb oraz deficyty uczestnictwa w różnych sferach życia społecznego kumulują się, co z czasem skutkuje niemożnością efektywnego funkcjonowania danej rodziny oraz poszczególnych jej członków.

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2022-2025 jest dokumentem wyznaczającym główne cele i kierunki działań w obszarze wsparcia rodzin. Należy jednak nadmienić, że opracowywany był w szczególnych warunkach, charakteryzujących się dużą niepewnością dotyczącą procesów społecznych i gospodarczych w Polsce i na świecie. Jeszcze na początku 2022 roku trwała epidemia SARS-coV-2 (czyli tzw. koronawirusa) w kraju i na świecie. Związane z nim ograniczenia oraz izolacja społeczna, wprowadzane okresowo w latach 2020-2021 poważnie wpłynęły na funkcjonowanie zarówno jednostek samorządu terytorialnego, jak i całego społeczeństwa. W wymiarze rodzin należy mieć na uwadze z jednej strony zmiany ich sytuacji socjalno-bytowej i ekonomicznej, a z drugiej możliwe nasilenie problemów i dysfunkcji związanych z relacjami, komunikacją interpersonalną, a nawet zagrożenie uzależnieniami oraz przemocą.

Trudno dziś prognozować, jakie będą długoterminowe konsekwencje zarówno samej epidemii, jak i związanej z nią izolacji społecznej oraz zmian sytuacji społeczno-ekonomicznej środowisk rodzinnych. Praca zdalna i nauka online spowodowały, że rodziny zostały zmuszone do funkcjonowania ze sobą praktycznie całą dobę. Ponadto rekomendacje dotyczące ograniczenia bezpośrednich kontaktów z dalszą rodziną, sąsiadami, znajomymi, a także zamknięcie miejsc, które sprzyjały tym kontaktom, takich jak restauracje, kina, siłownie, pogłębiły izolację. Dla części rodzin był to okres umożliwiający spędzanie ze sobą czasu, którego do tej pory nie mieli. W innych natomiast spowodował bądź nasilił problemy takie jak bezrobocie, bezradność opiekuńczo-wychowawcza, uzależnienia, przemoc i konflikty rodzinne.

Szczególnie trudny czas ten okazał się dla dzieci i młodzieży, głównie z uwagi na konieczność ograniczenia bądź rezygnacji z bezpośrednich kontaktów z rówieśnikami, trudności w przystosowaniu się do reguł zdalnej nauki, nadmierne korzystanie z urządzeń elektronicznych, przebywanie w dysfunkcyjnym środowisku rodzinnym, brak alternatywnych

możliwości spędzania wolnego czasu. Skutki izolacji mogą ujawnić się w najbliższych latach, jednak już teraz mówi się o możliwych problemach emocjonalnych dzieci i młodzieży, zagrożeniu uzależnieniami behawioralnymi oraz trudnościach w nauce i w bezpośrednich relacjach z rówieśnikami.

Należy również wskazać, że w lutym 2022 roku Rosja zaatakowała zbrojnie Ukrainę, co spowodowało napływ do Polski uchodźców wojennych na niespotykaną dotąd skalę. Ośrodki pomocy społecznej, a także inne instytucje i organizacje pozarządowe były zaangażowane w pomoc uchodźcom, która w sposób kompleksowy miała przyczynić się do zapewnienia im bezpieczeństwa w wymiarze psychologicznym, społecznym oraz socjalno-bytowym. Pojawił się w związku z tym szereg wyzwań, takich jak włączenie dzieci ukraińskich do polskiego systemu edukacji, integracja uchodźców z lokalnym środowiskiem, a także ich aktywizacja zawodowa.

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2022-2025 stanowi kontynuację poprzedniego Programu obowiązującego w latach 2020-2022, jednak uwzględnia szczególne uwarunkowania związane z obecną sytuacją społeczną i niepewność programowania działań. Jego głównym założeniem jest tworzenie spójnego oraz elastycznego systemu wsparcia i pomocy rodzinie w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz zapewnieniu dzieciom i młodzieży warunków wszechstronnego rozwoju.

Niniejszy dokument składa się z dwóch zasadniczych części. Pierwsza ma charakter diagnostyczny i zawiera analizę sytuacji rodzin w gminie, w tym środowisk korzystających z pomocy społecznej w latach 2019-2021. Główne źródło informacji stanowiły sprawozdania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Stegnie, a także dane Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego (BDL GUS). Druga część Programu to część operacyjna, precyzująca cele i działania do realizacji w przyjętej perspektywie czasowej, z uwzględnieniem ich harmonogramu, źródeł finansowania oraz głównych założeń monitoringu.

1. Kontekst prawny i strategiczny w obszarze wspierania rodziny

1.1. Uwarunkowania prawne

Opracowanie i realizacja Gminnego Programu Wspierania Rodziny stanowi, zgodnie z Ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zadanie własne gminy. W świetle art. 176 pkt 1 tejże ustawy, program powinien mieć trzyletni horyzont czasowy, natomiast zgodnie z art. 179 ust. 2 jest on uchwalany przez radę gminy, z uwzględnieniem potrzeb związanych z realizacją zadań z zakresu wspierania rodziny.

Przepisy dotyczące wspierania rodziny mają swoje źródło w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. W świetle jej art. 18: „Małżeństwo jako związek kobiety i mężczyzny, rodzina, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej”, natomiast zgodnie z art. 71 ust. 1 „Państwo w swojej polityce społecznej i gospodarczej uwzględnia dobro rodziny. Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza wielodzietne i niepełne, mają prawo do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych.” Wyjątkowej ochronie Rzeczypospolitej Polskiej podlegają ponadto prawa dzieci, albowiem „każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją” (art. 72 ust. 1). Szczegółowe uregulowania dotyczące wspierania rodzin znajdują się w ustawach, wśród których w pierwszej kolejności należy wymienić przywołaną wcześniej Ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Preambuła tego dokumentu wskazuje, że rodzina jest „podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju, i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci”. Dokument ten został

przyjęty dla dobra rodziny, jednak akcentowane jest przede wszystkim dobro dzieci, które „potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery szczęścia, miłości i zrozumienia, w trosce o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową, dla zapewnienia ochrony przysługujących im praw i wolności”. W dalszej części preambuły podkreślono, iż „skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiece nad dziećmi i wychowywaniu dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być osiągnięta przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami”. Stosowanie ustawy, według art. 4, powinno uwzględniać podmiotowość dziecka i rodziny oraz prawo dziecka do:

- 1) wychowania w rodzinie, a w razie konieczności wychowywania dziecka poza rodziną – do opieki i wychowania w rodzinnych formach pieczy zastępczej, jeśli jest to zgodne z dobrem dziecka;
- 2) powrotu do rodziny;
- 3) utrzymywania osobistych kontaktów z rodzicami, z wyjątkiem przypadków, w których sąd zakazał takich kontaktów;
- 4) stabilnego środowiska wychowawczego;
- 5) kształcenia, rozwoju uzdolnień, zainteresowań i przekonań oraz zabawy i wypoczynku;
- 6) pomocy w przygotowaniu do samodzielnego życia;
- 7) ochrony przed arbitralną lub bezprawną ingerencją w życie dziecka;
- 8) informacji i wyrażania opinii w sprawach, które go dotyczą, odpowiednio do jego wieku i stopnia dojrzałości;
- 9) ochrony przed poniżającym traktowaniem i karaniem;
- 10) poszanowania tożsamości religijnej i kulturowej;
- 11) dostępu do informacji dotyczących jego pochodzenia.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej określa zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej oraz pomocy w usamodzielnianiu jej pełnoletnich wychowanków, zadania administracji publicznej w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, zasady finansowania wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, a także zadania w zakresie postępowania adopcyjnego.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 tejże ustawy wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji. Obowiązek ten, w zakresie ustalonym ustawą, spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej. Realizują one ten obowiązek w szczególności we współpracy ze środowiskiem lokalnym, sądami i ich organami pomocniczymi, Policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi.

Jednostkami organizacyjnymi systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej, w świetle art. 2 ust. 3 ustawy, są jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego, placówki wsparcia dziennego, organizatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, placówki opiekuńczo-wychowawcze, regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, interwencyjne ośrodki preadopcyjne, ośrodki adopcyjne oraz podmioty, którym zlecono realizację zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Zadania własne gminy w zakresie wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej określa art. 176 przywołanej ustawy. Są to w szczególności następujące:

- 1) opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny,
- 2) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
- 3) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji

- opiekuńczo-wychowawczych przez: zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa, organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających oraz prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci,
- 4) finansowanie: podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny oraz kosztów związanych z udzielaniem pomocy, ponoszonych przez rodziny wspierające,
 - 5) współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym,
 - 6) sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie,
 - 7) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez gminę, zgodnie z art. 177 ust. 1 należy wykonywanie zadań wynikających z rządowych programów z zakresu wspierania rodziny oraz rządowego programu wsparcia rodzin z dziećmi.

Ustawa wprowadza wyraźny podział kompetencji między samorząd gminny i powiatowy w zakresie pracy z rodziną, która należy do zadań własnych gmin, oraz organizacji systemu pieczy zastępczej – co należy do zadań własnych powiatu. W systemie polityki na rzecz dzieci i rodziny, prawo dziecka do pieczy zastępczej jest prawem subsydiarnym wobec prawa dziecka do życia w rodzinie. A zatem umieszczenie dziecka w systemie pieczy zastępczej powinno być ostatecznością, po wykorzystaniu przez gminę wszystkich możliwych form wsparcia rodziny naturalnej, a celem umieszczenia dziecka w środowisku zastępczym jest stworzenie warunków pomocy i pozytywnych zmian w rodzinie, aby dziecko (o ile jest to możliwe) mogło powrócić pod opiekę rodziców biologicznych.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jest podstawowym dokumentem regulującym ten obszar polityki społecznej. Wśród pozostałych aktów prawnych, w oparciu o które są realizowane działania w ramach Programu, należy wskazać w szczególności następujące dokumenty:

- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym,
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
- Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci,
- Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

1.2. Zgodność z dokumentami strategicznymi

Gminny Program Wspierania Rodziny powinien uwzględnić ogólne kierunki regionalnej polityki społecznej województwa w tym obszarze. Głównym dokumentem strategicznym jest tu Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030, której projekt został przyjęty przez Zarząd Województwa Pomorskiego Uchwałą nr 107/221/21 z dnia 4 lutego 2021 r. W świetle zawartej w niej wizji, Województwo Pomorskie w 2030 roku to region dobrobytu, czysty, otwarty, spójny, innowacyjny oraz rozwijający się w sposób trwały. Cele strategiczne i przyporządkowane im cele operacyjne są następujące:

- 1. Trwale bezpieczeństwo**
 - 1.1. Bezpieczeństwo środowiskowe
 - 1.2. Bezpieczeństwo energetyczne
 - 1.3. Bezpieczeństwo zdrowotne
 - 1.4. Bezpieczeństwo cyfrowe
- 2. Otwarta wspólnota regionalna**
 - 2.1. Fundamenty edukacji
 - 2.2. Wrażliwość społeczna
 - 2.3. Kapitał społeczny
 - 2.4. Mobilność
- 3. Odporna gospodarka**
 - 3.1. Pozycja konkurencyjna
 - 3.2. Rynek pracy
 - 3.3. Oferta turystyczna i czasu wolnego
 - 3.4. Integracja z globalnym systemem transportowym

Wskazany wyżej dokument zawiera w sobie strategię polityki społecznej województwa pomorskiego, która stanowi jego integralną część i od 2021 roku nie będzie opracowywana odrębnie. Z tego względu warto przytoczyć główne działania określone w Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030, które będą realizowane na terenie województwa, a które odnoszą się do funkcjonowania rodzin. Są to m.in.:

- poprawa dostępności i jakości oferty edukacji przedszkolnej,
- rozwój kompetencji kluczowych uczniów,
- skoordynowane wsparcie uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym realizacja działań na rzecz dzieci i młodzieży szczególnie uzdolnionych oraz rozwój edukacji włączającej,
- rozwój usług społecznych (w tym kadry i infrastruktury), w szczególności w formule zdeinstytucjonalizowanej,
- likwidacja barier instytucjonalnych i fizycznych w dostępie do wszystkich usług publicznych,
- aktywizacja i integracja społeczna i zawodowa grup wymagających szczególnego wsparcia, przede wszystkim osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu i ich opiekunów, seniorów, osób z niepełnosprawnościami, kobiet, dzieci i młodzieży,
- skuteczna i trwała integracja imigrantów, w tym poprzez działania z obszaru edukacji, kultury, zdrowia i pomocy społecznej,
- realizacja programów w zakresie: przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, wyrównywania szans osób z niepełnosprawnościami, rozwoju ekonomii społecznej, współpracy z NGO, wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, przeciwdziałania przemocy w rodzinie, przeciwdziałania narkomanii oraz profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.

Uchwałą Nr 437/XXXVI/21 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 27 września 2021 roku przyjęto Wojewódzki Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na lata 2021-2030. Cel główny Programu brzmi: „Powszechne usługi społeczne dla rodzin z dziećmi oraz wysokiej jakości system w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej w województwie pomorskim”. Będzie on realizowany poprzez działania w ramach trzech priorytetów:

- I. Wsparcie rodzin w środowisku lokalnym – profilaktyka i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu rodzin z dziećmi, poprawa dostępności do usług społecznych dla rodzin w środowisku lokalnym, wsparcie zadań w zakresie postępowania adopcyjnego,
- II. Wysoki poziom systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej – wzmocnienie potencjału infrastrukturalnego jednostek systemu wsparcia rodziny i pieczy zastępczej, profesjonalizacja kadry, wzmocnienie potencjału rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka,
- III. Usługi specjalistyczne na rzecz dzieci i młodzieży objętych systemem pieczy zastępczej – rozwój usług specjalistycznych dla dzieci przebywających w pieczy zastępczej, wzmocnienie procesu usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej.

Gminny Program Wspierania Rodziny stanowi dokument operacjonalizujący założenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Stegna na lata 2016-2026, będącej podstawowym dokumentem programującym cele i zadania w sferze polityki społecznej samorządu. Strategia została przyjęta Uchwałą nr X/64/2015 Rady Gminy Stegna z dnia 9 lipca 2015 r., aby gmina mogła skuteczniej kreować warunki sprzyjające poprawie jakości życia mieszkańców. Celem nadrzędnym Strategii jest *wysoka jakość życia mieszkańców gminy Stegna, życie wolne od zagrożeń, zintegrowana społeczność, profesjonalna pomoc i rozwiązywanie problemów społecznych*, natomiast cele główne i odpowiadające im cele szczegółowe sformułowano następująco:

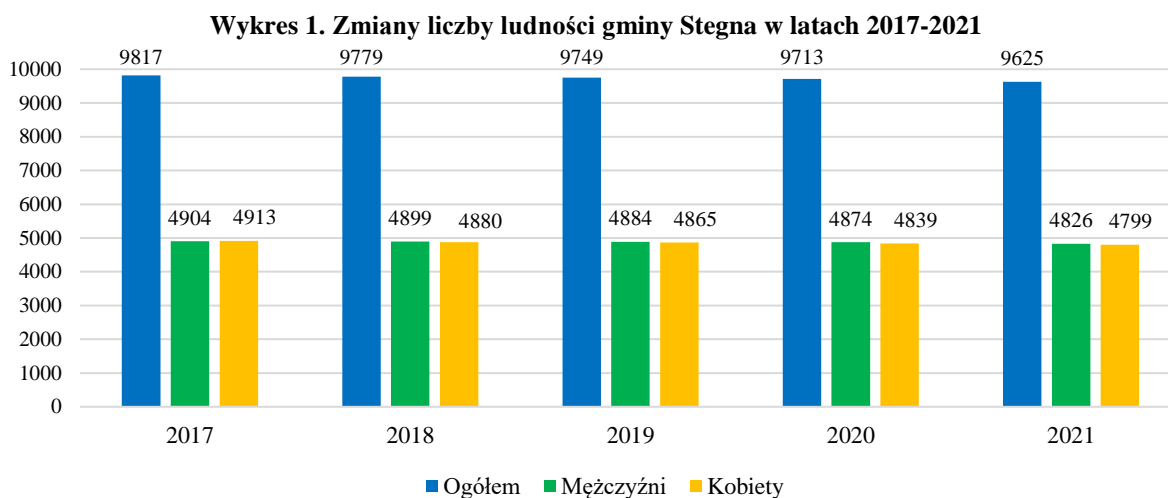
- 1) Świadome i aktywne społeczeństwo, kapitał ludzki oparty na wiedzy. Młodzież wolna od zagrożeń:
 - nowoczesny system oświaty,
 - dostępność bogatej oferty edukacyjnej,
 - wyrównywanie szans rozwojowych,
 - przeciwdziałanie zagrożeniom wynikającym z zachowań ryzykownych,
 - wspieranie rodziny w kształtowaniu postaw prozdrowotnych dzieci i młodzieży.
- 2) Profesjonalna pomoc społeczna, wzmacniająca świadomość społeczną, wspierająca jakość życia lokalnej społeczności, rozwijająca osobiste zasoby, integrująca mieszkańców:
 - wzmocnienie i rozwój zintegrowanej pomocy socjalnej,
 - wspieranie rozwoju kwalifikacji osobowych klientów pomocy społecznej,
 - rozwój zasobów osobowych i instytucjonalnych Ośrodka Pomocy Społecznej,
 - przeciwdziałanie przemocy w rodzinie,
 - promocja samorealizacji, przedsiębiorczości, ekonomii społecznej.
- 3) Efektywne rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii. Mądre wspieranie wychodzenia z uzależnień:
 - profesjonalna pomoc terapeutyczno-profilaktyczna,
 - racjonalna i efektywna profilaktyka problemowa,
 - skuteczne przeciwdziałanie uzależnieniom,
 - promocja zdrowego stylu życia.

Tematyka związana z funkcjonowaniem rodziny pojawia się przekrojowo we wskazanych wyżej celach.

2. Diagnoza sytuacji rodzin z dziećmi w gminie Stegna

W świetle danych Głównego Urzędu Statystycznego na koniec 2021 roku gminę Stegna zamieszkiwało 9 625 osób, co oznacza spadek liczby mieszkańców gminy w okresie pięcioletnim o 192 osoby, tj. o 2,0 %. Większość mieszkańców gminy to mężczyźni. W 2021

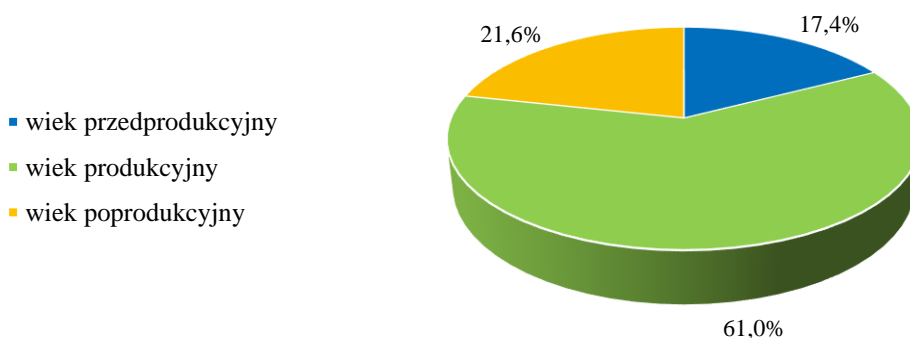
roku stanowili oni 50,1% ogółu ludności, podczas gdy kobiety – 49,9%. Struktura ludności gminy według płci jest dość ugruntowana, ponieważ wskazane odsetki przez cały analizowany okres kształtowały się na podobnym poziomie.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Spółeczeństwo gminy wykazuje cechy starzenia się. W 2021 roku 21,6 % ludności stanowiły osoby w wieku poprodukcyjnym i w porównaniu do 2017 roku ich odsetek w strukturze mieszkańców zwiększył się o 2,8 punktu procentowego. Mieszkańcy w wieku przedprodukcyjnym w 2021 roku stanowili 17,4% mieszkańców, a ich odsetek zmniejszył się w analizowanym okresie o 0,7 punktu. Osoby w produkcyjnym okresie życia to 61 % ogółu społeczności gminy, tj. o 2,1 punktu mniej niż w 2017 roku.

Wykres 2. Ludność gminy Stegna według ekonomicznych grup wieku w 2021 roku¹

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W świetle danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2021 roku prawie jedną piątą (19,3%) mieszkańców gminy Stegna stanowiły osoby do 19 roku życia, natomiast dzieci do 14 lat to 14,4% ludności, przy czym:

- 3,9% to dzieci do 4 roku życia,
- 4,6% to dzieci od 5 do 9 lat,
- 5,9% to dzieci w wieku 10-14 lat.

¹ Wiek przedprodukcyjny to dzieci i młodzież w wieku 0-17 lat; wiek produkcyjny to w przypadku kobiet 18-59 lat, a w przypadku mężczyzn 18-64 lata; wiek poprodukcyjny to dla kobiet 60 lat i więcej, a dla mężczyzn 65 lat i więcej.

Razem z rodzinami tworzą one jedną z grup bezpośrednich odbiorców działań zaplanowanych do realizacji w ramach Programu.

W 2021 roku 4,2% mieszkańców gminy Stegna żyło w rodzinach objętych pomocą społeczną. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Stegnie przyznał w tym czasie świadczenia 268 osobom, żyjącym w 237 rodzinach, w których funkcjonowało 405 osób. W porównaniu do 2019 roku skala korzystania przez mieszkańców gminy z pomocy społecznej zmniejszyła się. Liczba osób, którym przyznano świadczenie spadła o 134, tj. o 33,3%; liczba rodzin – o 55, tj. o 18,8%, natomiast liczba osób w rodzinach – o 194, czyli o 32,4%.

Tabela 1. Osoby i rodziny korzystające z pomocy i wsparcia w gminie Stegna w latach 2019-2021

Wyszczególnienie	2019	2020	2021
Liczba osób, którym przyznano świadczenie	402	288	268
Liczba rodzin	292	251	237
Liczba osób w rodzinach	599	466	405

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Stegnie.

Powyższe zmiany stanowią efekt z jednej strony usamodzielniania się podopiecznych i ich odchodzenia z systemu pomocy społecznej dzięki np. podjęciu zatrudnienia lub otrzymaniu świadczeń emerytalno-rentowych, a z drugiej strony – zmiany dochodów rodzin wpływającą na zmniejszenie wysokości świadczeń lub utratę praw do zasiłku z powodu przekroczenia kryterium dochodowego, ze względu np. na otrzymanie wynagrodzenia za pracę. Ważne jest również świadczenie wychowawcze Rodzina 500+, które spowodowało, iż część rodzin zrezygnowała ze wsparcia, ze względu na poprawę ich sytuacji finansowej. Warto jednak brać pod uwagę, że wydarzenia lat 2020-2022, tj. stan epidemii Covid-19, wojna w Ukrainie oraz rosnąca inflacja mogą wpływać na zmianę sytuacji społeczno-ekonomicznej rodzin.

Wśród najczęściej występujących powodów udzielania świadczeń mieszkańcom gminy Stegna w 2021 roku należy wskazać następujące:

- 1) niepełnosprawność (105 rodzin; 144 osoby w rodzinach),
- 2) długotrwała lub ciężka choroba (105 rodzin; 144 osoby w rodzinach),
- 3) ubóstwo (102 rodziny; 116 osób w rodzinach),
- 4) bezrobocie (92 rodziny; 211 osób w rodzinach),
- 5) bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (20 rodzin; 73 osoby w rodzinach).

Tabela 2. Główne powody korzystania z pomocy społecznej w gminie Stegna w latach 2019-2021

Wyszczególnienie	2019		2020		2021	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	7	11	7	11	102	116
Sieroctwo	0	0	0	0	0	0
Bezdomność	20	21	23	24	20	20
Potrzeba ochrony macierzyństwa	9	37	7	33	7	29
- w tym wielodzietność	1	5	2	10	2	10
Bezrobocie	129	340	104	246	92	211

Niepełnosprawność	147	234	112	149	105	144
Długotrwała lub ciężka choroba	134	224	114	180	105	144
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	60	226	33	113	20	73
- w tym rodziny niepełne	38	106	22	59	12	31
- w tym rodziny wielodzietne	17	104	5	34	4	31
Przemoc w rodzinie	0	0	0	0	0	0
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0	0	0	0
Alkoholizm	3	8	5	9	2	2
Narkomania	0	0	1	1	0	0
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	3	3	3	3	2	2
Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub pozwolenie na pobyt czasowy	0	0	0	0	0	0
Zdarzenie losowe	1	2	1	3	2	2
Sytuacja kryzysowa	0	0	0	0	0	0
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Stegnie.

Warto zauważyć, że wśród głównych powodów udzielania świadczeń mieszkańcom gminy Stegna jeden jest ściśle i bezpośrednio związany z funkcjonowaniem rodzin z dziećmi, tj. bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, ze względu na którą w 2021 roku wsparcie otrzymało 20 rodzin, w których funkcjonowały 73 osoby. Spośród nich 12 rodzin to rodziny niepełne, natomiast 4 to rodziny wielodzietne. W porównaniu do 2019 roku liczba rodzin objętych wsparciem z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych zmniejszyła się o 40, a liczba osób w tych rodzinach – o 153.

Z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa z pomocy społecznej korzystało w 2021 roku 7 rodzin, w których żyło 29 osób. W porównaniu do 2019 roku liczba rodzin otrzymujących wsparcie z tego tytułu zmniejszyła się o 2, a liczba osób w rodzinach o 8. Z powodu potrzeby ochrony wielodzietności pomocą w 2021 roku objęto 2 rodziny (10 osób), co oznacza wzrost o 1 rodzinę (o 5 osób) w porównaniu do 2019 roku. W latach 2019-2021 żadna rodzina nie korzystała z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie ani z powodu sieroctwa.

Tabela 3. Rodziny z dziećmi objęte pomocą społeczną w gminie Stegna w 2021 roku

Wyszczególnienie	Liczba rodzin	Liczba osób
Rodziny ogółem	393	749
Rodziny z dziećmi	85	340
- 1 dziecko	39	112
- 2 dzieci	22	86
- 3 dzieci	15	76
- 4 dzieci	3	18
- 5 dzieci	4	29
- 6 dzieci	2	19
- 7 dzieci i więcej	0	0
Rodziny niepełne	14	39
- 1 dziecko	7	14
- 2 dzieci	7	25
- 3 dzieci	0	0
- 4 dzieci i więcej	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Steganie.

Ponad jedną piątą (21,6%) rodzin objętych pomocą społeczną w gminie Stegna w 2021 roku stanowiły rodziny z dziećmi. W 85 takich rodzinach funkcjonowało łącznie 340 osób. Wśród rodzin z dziećmi przeważały rodziny z jednym dzieckiem, które w liczbie 39 stanowiły 45,9% ogółu. W dalszej kolejności należy wymienić rodziny z dwojgiem dzieci (22; 25,9%) oraz z trojgiem dzieci (15; 17,6%). Rodziny mające czwórkę i więcej dzieci stanowiły łącznie 10,6% wszystkich rodzin z dziećmi objętych pomocą społeczną.

Rodziny niepełne (tj. takie w których dziecko lub dzieci są wychowywane przez jednego rodzica) stanowiły w 2021 roku 16,5% wszystkich wspieranych rodzin z dziećmi. Połowa z nich to rodziny z jednym dzieckiem i również połowę stanowiły rodziny z dwojgiem dzieci. W rodzinach niepełnych korzystających z pomocy społecznej w 2021 roku funkcjonowało 39 mieszkańców gminy.

W Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w latach 2019-2021 przyznawane i wypłacane były następujące świadczenia wspierające rodziny z dziećmi:

- świadczenia rodzinne,
- świadczenie wychowawcze 500+,
- świadczenia opiekuńcze,
- świadczenie z funduszu alimentacyjnego,
- pomoc materialna o charakterze socjalnym, zasiłki szkolne,
- jednorazowe świadczenie z tytułu urodzenia się żywego dziecka z ciężkim i nieodwracalnym upośledzeniem albo nieuleczalną chorobą zagrażającą życiu.

Na wypłatę świadczeń wspierających rodziny z dziećmi w 2021 roku przeznaczono łącznie 13 307 649,76 zł. W tym czasie wypłacono m.in. 12 695 świadczeń rodzinnych, 7 315 zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami, 4 188 świadczeń zasiłku pielęgnacyjnego, 961 świadczeń z funduszu alimentacyjnego, 511 świadczeń pielęgnacyjnych, 291 świadczeń rodzicielskich, 120 zasiłków i stypendiów szkolnych. W latach 2019-2021 liczba wypłaconych świadczeń rodzinnych razem zmniejszyła się o 3 422 świadczenia, tj. o 21,3%.

Tabela 4. Wybrane świadczenia wspierające rodziny z dziećmi wypłacone przez GOPS w Stegnie w latach 2019-2021

Wypłacone świadczenia	2019	2020	2021
Zasiłek rodzinny i dodatki do zasiłku rodzinnego	10 710	8 997	7 315
Zasiłek pielęgnacyjny	4 178	4 190	4 188
Świadczenie pielęgnacyjne	448	512	511
Specjalny zasiłek opiekuńczy	353	340	277
Zasiłek dla opiekuna	115	97	74
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	57	52	39
Świadczenie rodzicielskie	276	244	291
Jednorazowe świadczenie „Za życiem”	0	1	0
Świadczenia rodzinne razem	16 137	14 433	12 695
Fundusz alimentacyjny	963	930	961
Stypendia i zasiłki szkolne	196	155	120
Świadczenie wychowawcze 500+	15506	19405	19249

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Stegnie.

Wspieraniu najuboższych rodzin służą działania podejmowane w ramach Programu „Posiłek w szkole i w domu”, zapewniającemu posiłki dla dzieci w szkołach, internatach i ośrodkach szkolno-wychowawczych. W 2021 roku pomocą w formie posiłku zostało objętych 35 dzieci w ośmiu placówkach oświatowych. W 2020 roku było to 39 dzieci, a w 2019 roku 126 dzieci.

Rodziny wychowujące dzieci borykają się nie tylko problemami finansowymi. W wielu przypadkach trudności, jakich doświadczają to m.in. nieumiejętne gospodarowanie budżetem domowym, zadłużenie, problemy socjalno-bytowe, niewydolność opiekuńczo-wychowawcza, problemy małżeńskie, niezaradność życiowa, problemy alkoholowe, przemoc w rodzinie, niedostateczne dbanie o zdrowie i higienę osobistą, dysfunkcje rozwojowe, niepełnosprawność, bariery psychologiczne, brak wiary we własne siły, a także bierność społeczna itp. Dlatego pomoc tym rodzinom ma charakter nie tylko finansowy czy materialny.

Ważny instrument wsparcia rodzin stanowi praca socjalna. Można zdefiniować ją jako profesjonalną działalność ułatwiająca jednostkom, grupom i środowiskom adaptację w zmieniających się warunkach życia poprzez organizowanie dostępu do systemu usług umożliwiających samodzielność życiową i godne uczestnictwo w życiu społecznym. Pracownicy socjalni podejmują wspólnie ze swoimi klientami szereg działań na rzecz zapewnienia niezbędnych środków materialnych oraz godziwych warunków mieszkaniowych, poprawy stanu zdrowia podopiecznych, zapewnienia opieki osobom zależnym, na rzecz rozwiązania problemu bezrobocia itp. W 2021 roku pracą socjalną objęto 372 rodziny, w których żyło 717 osób, w 2020 roku było to 329 rodzin (645 osób), natomiast w 2019 roku 293 rodziny (584 osoby).

Istotną rolę w zakresie wsparcia rodzin odgrywa asystent rodziny, który realizując swoje zadania odpowiedzialny jest m.in. za bezpośrednią pracę z rodzicami oraz dziećmi, a także działania realizowane na rzecz dziecka i rodziny. Do jego głównych zadań należy wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, polegające w szczególności na analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie, wzmocnieniu roli funkcji rodziny, rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-

wychowawczych rodziny, podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny, pomocy w integracji rodziny, przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny oraz dążeniu do jej reintegracji oraz poprawy relacji z dalszą rodziną, środowiskiem sąsiedzkim oraz instytucjami.

Od 1 stycznia 2017 roku, z dniem wejścia w życie ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, obszar działań asystenta rodziny poszerzył się poprzez przypisanie mu funkcji koordynatora kompleksowego wsparcia (poradnictwa) dla kobiet w ciąży i ich rodzin, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet w ciąży powikłanej, kobiet w sytuacji niepowodzeń położniczych oraz wsparcia rodzin dzieci, u których zdiagnozowano „ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą ich życiu, która powstała w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu”.

W 2021 roku GOPS w Stegnie zatrudnił jednego asystenta rodziny, który objął swoim wsparciem 13 rodzin. W latach 2019 i 2020 z usług asystenta rodziny korzystało odpowiednio 21 i 10 rodzin.

Zaburzenia w funkcjonowaniu rodziny, niewydolność opiekuńczo-wychowawcza oraz groźne dysfunkcje, takie jak uzależnienia, przemoc, zaniedbanie, mogą prowadzić do konieczności objęcia dzieci opieką zastępczą. W takiej sytuacji gmina wspólnie z powiatem ponosi koszty pobytu dziecka w pieczy zastępczej – w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka lub placówce opiekuńczo-wychowawczej.

3. Cele, kierunki i oczekiwane rezultaty działań

Część wdrożeniowa niniejszego Programu została usystematyzowana poprzez cele: główny i szczegółowe. W ramach każdego celu szczegółowego określono katalog niezbędnych działań, przy czym należy zaznaczyć, że nie ma on charakteru zamkniętego. Oznacza to, że jeżeli w trakcie realizacji Programu pojawią się inne pomysły i projekty wpisujące się w jego cele, to również powinny zostać wzięte pod uwagę.

Cele Programu są następujące:

Cel główny:

Zapewnienie rodzinom zamieszkującym gminę Stegna, w szczególności doświadczającym trudności opiekuńczo-wychowawczych, dostępu do wysokiej jakości usług społecznych.

Cele szczegółowe:

1. Wzmocnienie rodzin w realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz zapewnienia warunków rozwoju dzieci i młodzieży.
2. Zwiększenie bezpieczeństwa socjalnego rodzin.
3. Zwiększenie dostępności pomocy i wsparcia dla rodzin doświadczających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Cel szczegółowy 1.

Wzmocnienie rodzin w realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz zapewnianiu warunków rozwoju dzieci i młodzieży

1. Udzielanie informacji o instytucjach, placówkach i organizacjach pozarządowych działających na rzecz pomocy dziecku oraz rodzinie.
2. Realizacja i włączanie się w akcje oraz kampanie społeczne i informacyjne, służące wspieraniu rodziny i przeciwdziałaniu problemom opiekuńczo-wychowawczym.

3. Działania edukacyjne dla rodziców i opiekunów, dotyczące m.in. rozwiązywania problemów opiekuńczo-wychowawczych, konstruktywnego porozumiewania się z dziećmi, porozumienia bez przemocy, rozpoznawania, kontrolowania i wyrażania uczuć własnych oraz uczuć dzieci.
4. Przedsięwzięcia służące upowszechnianiu wartości rodzinnych, w szczególności akcje i imprezy integracyjne dla rodzin, promowanie wspólnego spędzania czasu rodziców z dziećmi itp.
5. Realizacja programów edukacyjno-profilaktycznych skierowanych do dzieci, młodzieży oraz ich rodzin dotyczących uzależnień od substancji psychoaktywnych, uzależnień behawioralnych, innych zachowań ryzykownych, przemocy oraz agresji w szkołach.

Cel szczegółowy 2.
Zwiększenie bezpieczeństwa socjalnego rodzin.

1. Działania edukacyjne służące wzmocnieniu samodzielności i kompetencji rodzin w zakresie prowadzenia gospodarstwa domowego, w tym m.in. gospodarowania finansami.
2. Wspieranie rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej, m.in. w formie posiłków w placówkach oświatowych, zaopatrzenia dzieci i młodzieży w podręczniki i artykuły szkolne, a także wypłatę zasiłków i stypendiów szkolnych.
3. Realizacja programów żywnościowych, w szczególności połączonych z edukacją w zakresie zdrowego żywienia oraz racjonalnego wykorzystywania artykułów spożywczych.
4. Organizowanie zbiorów żywności, odzieży i innych podstawowych dóbr z przeznaczeniem dla najbardziej potrzebujących, w szczególności rodzin wielodzietnych i niepełnych zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Cel szczegółowy 3.
Zwiększenie dostępności pomocy i wsparcia dla rodzin doświadczających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych

1. Monitorowanie i diagnoza sytuacji rodzin zagrożonych oraz doświadczających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.
2. Praca socjalna z rodzinami, w których wychowują się dzieci oraz z rodzinami biologicznymi dzieci czasowo umieszczonych w pieczy zastępczej.
3. Zapewnienie poradnictwa specjalistycznego, w tym rodzinnego, psychologicznego, pedagogicznego i prawnego oraz terapii rodzinnej, dla osób i rodzin doświadczających trudności bądź zagrożonych dysfunkcjami.
4. Wsparcie asystenta rodziny dla rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi oraz kobiet w ciąży i rodzin objętych Programem rządowym „Za życiem”, a także podejmowanie działań prowadzących do odbudowy więzi rodzinnych oraz do powrotu dzieci do rodzin biologicznych.
5. Zapewnienie wsparcia rodzinom doświadczającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych w postaci m.in. pomocy rodzin wspierających.
6. Podjęcie działań mających na celu tworzenie i rozwój placówek wsparcia dziennego dla rodzin albo innych form zapewniających aktywizację, edukację oraz opiekę dla dzieci.

Efektywna realizacja powyższych celów i działań wymaga również stałego wzmocnienia potencjału oraz rozwijania współpracy osób, instytucji oraz organizacji zaangażowanych we

wspieranie rodzin zamieszkujących gminę. W związku z tym rekomenduje się, aby podejmować działania służące:

- zapewnieniu specjalistom zajmującym się pracą z rodzinami doświadczającymi trudności superwizji, szkoleń oraz możliwości konsultowania szczególnie trudnych przypadków,
- podnoszeniu kompetencji i kwalifikacji osób zaangażowanych w realizację Programu poprzez udział w szkoleniach, seminariach, konferencjach itp.,
- rozwijaniu współpracy pomiędzy lokalnymi instytucjami i organizacjami w zakresie m.in. monitorowania środowisk zagrożonych lub dotkniętych dysfunkcjami, wymiany informacji oraz realizacji wspólnych programów i projektów.

Wszystkie działania mają charakter ciągły i będą realizowane w całym okresie obowiązywania Programu, tj. w latach 2022-2025.

Oczekiwane rezultaty podjętych działań to:

1. Wzmocnienie znaczenia roli i funkcji rodziny w świadomości społecznej.
2. Zwiększenie dostępu do usług społecznych dla rodzin, w szczególności doświadczających trudności.
3. Poprawa funkcjonowania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.
4. Zapewnienie możliwości wszechstronnego rozwoju dzieci i młodzieży.
5. Wzrost poczucia bezpieczeństwa w rodzinach oraz stabilności rodzin.
6. Zmniejszenie ryzyka umieszczenia dzieci w systemie pieczy zastępczej oraz ułatwienie powrotu dzieci przebywających w pieczy do ich rodzin naturalnych.

4. Adresaci i realizatorzy Programu

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2023-2025 skierowany jest bezpośrednio do następujących grup adresatów:

1. rodzin z dziećmi, w szczególności rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, a także doświadczających innych problemów życiowych,
2. przedstawicieli instytucji, organizacji i służb zobowiązanych do udzielania pomocy rodzinie.

Pośrednio Program odnosi się do całej społeczności lokalnej. Wszystkie zaplanowane cele i działania mają służyć poprawie sytuacji rodzin z dziećmi, w tym rodzin wieloprotblemowych. Aby efektywnie zapobiegać sytuacjom kryzysowym i skrajnym, w tym konieczności zabierania dzieci i umieszczenia w systemie pieczy zastępczej, a także aby zwalczać niepożądane zachowania, konieczne jest wzmacnianie kompleksowości i spójności systemu wsparcia rodzin opartego o aktywizację i rozwój zasobów lokalnych, w tym zwłaszcza różnorodnych form profilaktyki oraz dostępu do specjalistów.

Realizatorami niniejszego Programu są w szczególności:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Stegnie,
- Urząd Gminy w Stegnie,
- Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Instytucje kultury,
- Placówki oświatowe.

Lokalny system wspierania rodzin uzupełniają inne instytucje, w szczególności Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Dworze Gdańskim, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Nowym Dworze Gdańskim, Komenda Powiatowa Policji w Nowym Dworze Gdańskim oraz Posterunek Policji w Stegnie, a także kuratorzy zawodowi i społeczni wydziału dla nieletnich i karnego Sądu Rejonowego.

Ponadto patrząc szeroko na lokalny system instytucji, organizacji i osób działających na rzecz rodzin z dziećmi, należy uwzględnić również organizacje pozarządowe (w szczególności funkcjonujące w sferze edukacji, pomocy społecznej, bezpieczeństwa, kultury i sportu), organizacje kościelne (parafie oraz grupy parafialne), a także jednostki pomocnicze gminy – sołectwa. Rola sołtysów oraz wspierających ich osób/grup mieszkańców wiąże się w szczególności ze stymulowaniem lokalnego życia społecznego, integrowaniem społeczności lokalnej, organizowaniem działalności świetlic wiejskich, jak również reagowaniem na problemy poszczególnych rodzin.

5. Monitoring Programu

Monitoring Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2022-2025 będzie służył odpowiedzi na pytanie, w jakim stopniu zostały osiągnięte zakładane rezultaty jego realizacji. Będzie przeprowadzany corocznie przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Stegnie na podstawie danych i informacji, zarówno będących w posiadaniu GOPS, jak również pozyskanych od poszczególnych podmiotów zaangażowanych we wdrażanie Programu. Powinny to być dane roczne z uwzględnieniem ich dostępności na moment przeprowadzania monitoringu. Weryfikacji będą podlegać poniższe wskaźniki:

Lp.	Nazwa wskaźnika	Wartość
I.	1. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego 2. Liczba osób w rodzinach	
II.	1. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z tytułu potrzeby ochrony macierzyństwa 2. Liczba osób w rodzinach	
III.	1. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z tytułu potrzeby ochrony wielodzietności 2. Liczba osób w rodzinach	
IV.	1. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z tytułu przemocy w rodzinie 2. Liczba osób w rodzinach	
V.	1. Liczba rodzin z dziećmi objętych pomocą społeczną 2. Liczba osób w rodzinach	
VI.	1. Liczba rodzin niepełnych objętych pomocą społeczną 2. Liczba osób w rodzinach	
VII.	1. Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej na koniec roku	
VIII.	1. Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny 2. Liczba zatrudnionych asystentów rodziny	
IX.	1. Liczba rodzin, które skorzystały z poradnictwa specjalistycznego	
X.	1. Liczba utworzonych placówek wsparcia dziennego 2. Liczba miejsc w placówkach wsparcia dziennego 3. Liczba dzieci uczęszczających do placówek wsparcia dziennego	

Katalog wskaźników ujęty w tabeli obejmuje w dużej mierze wskaźniki przekrojowe, których analiza ma na celu scharakteryzowanie ogólnej sytuacji. Ma on charakter otwarty, co oznacza, że można go uzupełniać o dodatkowe wskaźniki, jeśli zajdzie taka potrzeba. Raport z monitoringu powinien zawierać również opis działań zrealizowanych w ramach Programu. Będzie on przedstawiany Radzie Gminy jako część sprawozdania z działalności GOPS w Stegnie.

6. Źródła finansowania Programu

Głównym źródłem finansowania Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2022 - 2025 będzie budżet gminy Stegna. W świetle art. 7 Ustawy o samorządzie gminnym do zadań własnych gminy należy bowiem zaspokajanie potrzeb zbiorowych wspólnoty, w tym m.in. w sprawach pomocy społecznej, wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, gminnego budownictwa mieszkaniowego, edukacji publicznej, kultury, polityki prorodzinnej czy bezpieczeństwa obywateli. Zadania te, bezpośrednio lub pośrednio odnoszące się do wsparcia rodzin, wykonywane są przez jednostki organizacyjne i pomocnicze gminy jako ich zadania statutowe.

Innym źródłem finansowania zadań wynikających z Ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej są środki pozyskane z funduszy Unii Europejskiej poprzez realizację projektu „Stop Wykluczeniu! – Rozwój usług społecznych na terenie Gminy Stegna”, który jest realizowany na terenie naszej gminy do 2023 r.

7. Podsumowanie

Współczesna rodzina boryka się z wieloma przeszkodami, takimi jak: trudne warunki materialne, ograniczenia w zaspokajaniu wielu potrzeb, nie rozwiązane problemy, brak umiejętności opiekuńczo – wychowawczych, rozpad rodziny oraz zanikanie poczucia odpowiedzialności, a także niestabilna sytuacja geopolityczna, które prowadzą do narastania sytuacji konfliktowych. Większość rodzin ma wykształcone konstruktywne mechanizmy zaradcze, aby samodzielnie uporać się z kryzysem, ale część z nich wymaga wsparcia instytucji z zewnątrz. To do tych rodzin w głównej mierze skierowany jest niniejszy Program. Rodzinie w kryzysie potrzebna jest pomoc wielostronna, opierająca się na ścisłej współpracy wszystkich służb społecznych, których zintegrowane działania wpływają na poprawę funkcjonowania rodziny. Działania te w pierwszej kolejności powinny być nakierowane na aktywizowanie zasobów własnych rodziny. Wskazane jest podejmowanie działań przede wszystkim profilaktycznych i wspomagających. Zadaniem wszystkich instytucji działających w tym obszarze jest zapewnienie bezpieczeństwa dzieciom, które doświadczają przemocy lub zaniedbania. W tym celu niezbędne jest systematyczne podnoszenie świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków dysfunkcji oraz promowanie rodzinnego stylu życia. Tylko wtedy można zwiększyć szanse rodziny na prawidłowe funkcjonowanie w środowisku oraz wykorzystanie własnej aktywności i wewnętrznego potencjału w celu zdobywania nowych umiejętności koniecznych do prawidłowego wypełniania swych ról społecznych.

Uzasadnienie

Zgodnie z art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny.

Program uwzględnia działania niezbędne do realizacji wsparcia rodziny wynikające z ustawy oraz zdiagnozowanych potrzeb, określa działania, ich wskaźniki oraz realizatorów. Program będzie stanowił podstawę do podejmowanych działań w obszarze wspierania dziecka i rodziny w latach 2022 – 2025.